

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ
ПІДПРИЄМСТВА»**

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	«Маркетинг»
Факультет	Економічний
Кафедра	Економіки та фінансів
Семестр	III
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.е.н., доцент Коваль Лариса Антонівна
Контактна інформація	lara.kv@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Для ефективного функціонування економіки, здійснення радикальних реформ господарського механізму кожному керівнику, інженеру необхідні знання економіки підприємства, законів розвитку виробничих відносин, необхідно знати характер і форми прояву економічних законів на конкретному підприємстві, умови та фактори, під впливом яких ці закони можуть діяти з найбільшою ефективністю. Ознайомившись з основами цього курсу фахівець, маркетолог зможе організувати підприємницьку діяльність, забезпечити раціональне використання виробничих та фінансових ресурсів, приймати управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності виробництва, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.
Мета та цілі	Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка та фінанси підприємства» є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарської фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують, засвоєння комплексу знань про виробництво та його організацію.
Результати навчання	Результатом вивчення дисципліни має стати вміння аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності та вміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу
Soft skills	Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills – удосконалювати навички комунікації, здатність аналізувати та оцінювати, брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміти влагоджувати конфлікти, презентувати себе і свою позицію, працювати в команді, раціонально планувати робочий час, здатність логічно і системно мислити, креативність, толерантність.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Вступ до фаху», «Економічна теорія», «Основи підприємництва», «Маркетинг», «Господарське право».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	К-сть балів
1. Організаційно-правові аспекти діяльності підприємства	Підприємництво. Поняття та класифікація. Правові аспекти діяльності підприємства і товариства. Договірна основа діяльності підприємства. Цілі і завдання створення підприємства. Підприємство як господарська система і форма реалізації підприємництва. Класифікація підприємств. Об'єднання підприємств. Тенденції розвитку підприємств та їх об'єднань у сучасних умовах. Господарські товариства. Правове забезпечення діяльності підприємницьких структур. Порядок створення нового підприємства. Техніко-економічне обґрунтування та розробка бізнес-плану. Визначення складу засновників підприємства. Розробка засновницьких документів. Статут та установчий договір. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Послідовність кроків щодо реєстрації підприємства в місцевих органах влади та інших контролюючих організаціях. Стадії розвитку підприємницької фірми.	Опорний конспект, Вивчення основних визначень і термінів. Перевірка індивідуального завдання.	5
2. Структура підприємства, планування та управління діяльністю	Структура підприємства. Поняття і вплив структури підприємства на ефективність його функціонування. Виробнича структура підприємства. Чинники, що визначають виробничу структуру. Типи виробничої структури. Характеристика загальної структури підприємства. Загальне поняття про управління підприємством. Значення управління в підприємницькій діяльності. Загальні та специфічні функції менеджменту. Планування, організація, мотивація та контроль як функції управління підприємством. Принципи управління підприємством. Поняття про методи управління. Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	5
3. Діяльність підприємства у ринковому середовищі	Формування підприємницького середовища. Зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства. Макро- та мікросередовище. Вплив природних, демографічних, науково-технічних, економічних, екологічних, політичних й міжнародних чинників на діяльність підприємства. Конкурентне середовище діяльності підприємства, його вплив на стратегію підприємства. Постачальники та посередники, їх вплив на функціонування підприємства. Споживачі та контактні аудиторії. Внутрішнє середовище функціонування підприємства. Виробнича та соціальна діяльність підприємства. Маркетинговий менеджмент як сучасний тип управління підприємством. Складові маркетингового комплексу підприємства. Маркетингові дослідження ринкового середовища.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, тести	5
4. Продукція підприємства	Характеристика продукції (робіт, послуг). Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг). Визначення та діагностика вартісних показників виробництва. Аналіз динаміки вартісних показників виробництва та реалізації продукції.	Конспектування тематичного матеріалу, підготовка до практичного заняття, усне опитування	5
5. Виробнича програма та визначення	Аналіз показників виробничої програми підприємства. Розрахунок рівня виконання планового завдання. Обґрунтування необхідного обсягу виробництва	Складання презентації за темою,	5

виробничої потужності підприємства	продукції підприємства. Планування можливого обсягу реалізації, необхідного обсягу виробництва та рівня його забезпеченості виробничими потужностями.	підготовка до практичного заняття, тести	
6. Трудові ресурси підприємства	Поділ персоналу підприємства за категоріями працівників. Визначення чисельності працівників. Аналіз динаміки складу та структури персоналу підприємства та оцінювання впливу зміни чисельності персоналу на зміну валової продукції. Економічна сутність оплати праці. Форми оплати праці. Продуктивність праці. Трудомісткість, виробіток. Баланс робочого часу. Нормування праці. Визначення облікової чисельності працівників. Визначення планової чисельності працівників за нормою їх виробітку. Визначення планової чисельності працівників на основі нормативної трудомісткості виробництва продукції. Визначення планової чисельності допоміжних виробників за нормами обслуговування. Визначення потреби у персоналі підприємства. Визначення заробітної плати за різними системами оплати праці.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	5
7. Організація фінансів підприємств. Фінансові ресурси підприємства	Функції фінансів підприємств, їх внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування ресурсів. Основні принципи організації фінансів підприємств в умовах ринку. Поняття фінансової діяльності підприємств і її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах. Управління фінансами підприємств. Аналіз обсягу та структури капіталу підприємства. Оцінювання ефективності використання позичкового капіталу підприємства. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Банківський кредит. Позичкові рахунки. Товарний кредит, умови його отримання та погашення. Обґрунтування оптимального варіанта фінансування підприємства.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання, підготовка до практичного заняття	5
8. Майнові ресурси (активи) підприємства	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів. Склад і структура основних фондів підприємства. Показники стану та ефективності використання основних фондів. Обґрунтування потреби в прирості основних засобів підприємства. Капітальні вкладення підприємств, методи і джерела їх фінансового забезпечення. Оборотні кошти та їх організація на підприємстві. Суть оборотних коштів, основи їх організації. Склад і структура оборотних коштів підприємства, їх значення в забезпеченні кругообігу капіталу підприємства. Структура джерел формування оборотних коштів підприємства: власні, позичені та залучені джерела. Показники ефективності використання оборотних коштів, їх стану. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.	Презентація основних положень за темою, перевірка індивідуального завдання.	5

9. Організація грошових розрахунків підприємств	Суть і значення грошових розрахунків в організації виробничо-господарської діяльності підприємства. Способи і форми розрахунків. Види рахунків, що відкриваються підприємствам в установах банку. Порядок відкриття в банку поточних рахунків в національній, іноземній валюті та інших рахунків. Напрямки використання коштів з поточних рахунків. Організація безготівкових розрахунків, вимоги до їх проведення, сфера використання.	Усне опитування, перевірка індивідуального завдання.	5
10. Формування і розподіл прибутку	Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг – основний вид грошових надходжень підприємств. Грошові потоки підприємств. Внутрішні та зовнішні грошові потоки. Валовий дохід. Валові витрати. Чистий дохід. Економічний зміст прибутку. Цінова політика підприємства. Валовий прибуток. Методи розрахунку прибутку. Прогнозування і планування прибутку підприємства. Чистий прибуток підприємства, його розподіл і використання, фонди грошових коштів підприємства, що формуються за рахунок чистого прибутку. Рентабельність продукції як відносний показник ефективності роботи підприємства. Порядок визначення прибутковості підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	5
11. Інвестиційна та фінансова діяльність підприємства	Економічний зміст інвестицій та їх роль в діяльності підприємства. Інноваційна діяльність підприємства. організація інвестиційної діяльності підприємства. Бізнес-планування. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Фінансова діяльність як засіб реалізації стратегічних цілей суб'єкта господарювання на ринку. Цілі фінансової діяльності та задачі які вирішуються в ході управління фінансами підприємства. Функціональний зв'язок фінансової діяльності та фінансового менеджменту Роль фінансової діяльності в забезпеченні конкурентоздатності суб'єкта господарювання. Створення конкурентної переваги по витратам виробництва. Критерії прийняття фінансових рішень. Види фінансової діяльності. Форми фінансування підприємства: внутрішні та зовнішні джерела. Організація фінансової діяльності підприємств. Роль та задачі фінансової служба підприємства. Фактори, що впливають на структуру фінансової служби підприємства. Функціональна, дивізійна та матрична структура фінансової служби підприємства. Вимоги до працівників фінансової служби.	Експрес опитування, перевірка виконаних завдань на практичне заняття, тести.	5

12. Оподаткування підприємств	Система оподаткування підприємств. Види податків. Податок на додану вартість, його економічна сутність. Платники податку. Об'єкти оподаткування. Ставки податку. Пільги щодо ПДВ. Порядок сплати. Акцизний податок та його економічна сутність. Об'єкти оподаткування. Ставки акцизного податку, порядок його обчислення. Податок на прибуток підприємств, його економічна сутність. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську й інвестиційну діяльність підприємств. Плата за землю. Плата за природні ресурси. Єдиний соціальний внесок Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	5
--------------------------------------	--	--	---

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI, ред. від 15.04.2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, ред. від 05.04.2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII –Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, ред. від 11.06.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
5. Про господарські товариства: Закон України, ред. від 02.11.2016. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1576-12#Text>
6. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
7. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n386>
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України, ред. від 11.10.2017. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
9. Власова Н. О., Міщенко В. А., П'ятак Т. В., Кочетова Т. Ікотлярова., А. В. Фінанси підприємств: Підручник / за наук. ред. проф. Н.О. Власової – Х.: Світ Книг, 2018. – 437 с.
10. Економіка та фінанси підприємства: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-професійних програм «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Логістика» першого бакалаврського рівня вищої освіти / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. О. В. Гук. – Електронні текстові дані (1 файл: 2,44 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 166 с. – Назва з екрана. URI : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32793>
11. Величко В. В. Конспект лекцій з курсу «Економіка і фінанси підприємства» (для студентів денної та заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030601 – Менеджмент) / В. В. Величко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 152 с.
12. Методоп І. М., Ящерицина Н. І. Економіка і фінанси підприємства: Навчальний посібник: ІФНТУНГ, 2017. 291 с.
13. Нікіфорова Л. О. Економіка підприємства. Курс лекцій: електронний навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2016. 138 с.
14. Методоп І. М., Ящерицина Н. І. Економіка і фінанси підприємства: Практикум: ІФНТУНГ, 2016. 152 с.

Допоміжна:

1. Лігоненко Л.О., Височин І.В. Економіка та фінанси підприємства: методика розв'язання практичних задач : навч. посіб. К.: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2010. 336 с.
2. Обушна Н. І., Ситник І. П. Фінанси підприємств: метод. рек. до проведення практ. занять та завдання для індивід. і самост. роботи за кредитно модульною системою для студ. за нап. підг. "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Маркетинг", "Управління персоналом та економіка праці" К. : НУХТ, 2012. 80 с.
3. Вареник В.М. Фінанси підприємств: конспект лекцій. Д.: Вид во Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. с. 230.

4. Коваль Л.А., Артюшок В.С., Ткачук М.П. Управління змінами в контексті забезпечення сталого розвитку підприємства // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2019. – Том 24. Випуск 5 (78) С.75-84.
5. Каплін, С. М., Шевченко, Я. С., & Коваль, Л. А. (2025). Побудова фінансової моделі стійкості підприємства в умовах нестабільного валютного ринку. Актуальні питання економічних наук, (14). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17035780>
6. Гончаров Ю. В., Ткачук М. П., Коваль Л. А. ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ОСНОВІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ // Розвиток міста. 2024. №2 (02). Ст. 27-38 (категорія Б).
7. Далиук Н.Я., Ткачук М.П., Коваль Л.А. ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ. Актуальні проблеми економіки №3 (28), 2025. с.476-490.
8. Коваль Л.А. (2025) ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У ФАЗІ ПІСЛЯКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ. Успіхи досягнення у науці. №8 (18). [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8\(18\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8(18))
9. Дем'янчук І.А. Коваль Л.А. Роль системи корпоративного управління в процесі діяльності підприємства. Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах [електронний ресурс <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/4528>]: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (19 березня 2020 р.). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. – С. 187-190.
10. Горбатюк Ю. М., Коваль Л. А. Оцінка рівня розвитку та механізми залучення інвестицій в трудодепресивні регіони України // Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: збірник тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Рівне, 03 квітня 2020 р.). – Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука. – 2020. – С. 7-11.
11. Коваль Л.А., Мазур Ю. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА IX міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами» (м. Луцьк, ЛНТУ, 15 грудня 2023 року).
12. Zubchenko, V., Sulima, N., & Koval, L. (2024). Efficiency Use of Financial Instruments for Enterprise Capital Management. World conference on future innovations and sustainable solutions. (Ефективне використання фінансових інструментів для управління капіталом підприємства.) Futurity Research Publishing. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13772293>
13. Koval-L Taxation Systems and Their Impact on the Financial Results of Enterprises: An International Comparative Analysis» (Тема: «Системи оподаткування та їх вплив на фінансові результати підприємств: міжнародний порівняльний аналіз) International Conference on Science, Innovations and Global Solutions. (Міжнародна наукова конференція, Інновації та глобальні рішення. Видавництво «Futurity Research») (pp. 100-107). Futurity Research Publishing. Poland, Łódź, ul. Stefan Żeromski number 53 Date: 28.06.2024 <https://futurity-publishing.com/wp-content/uploads/2024/06/Zadorozhna-I.-Koval-L.-Panchuk-O.-2024.pdf>
14. Коваль Л. Зміни податкових преференцій в умовах воєнного стану.: зб. тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» (м. Рівне, 14 листопада. 2024 року). Рівне, 2024.
15. Корсун О.В., Коваль Л.А. СВІТОВИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РІЗНИХ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В КРАЇНІ. // Матеріали II науково-практичної конференції (м. Дніпро, 4-5 жовтня 2024 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. – 76 с.
16. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: [навч. посіб.] /П.В.Іванюта, О.П.Лугівська.- 2-ге вид.- К.: ЦУЛ, 2011.- 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. -Режим доступу : http://Міністерство_фінансів_України.www.minfin.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. -Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minpraci.gov.ua>
5. Офіційний сайт Державної податкової служби [Електронний ресурс]. -Режим доступу : <http://Україниwww.sta.gov.ua>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України[Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти має відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. При виконанні усіх видів завдань у випадку використанні штучного інтелекту здобувач має дотримуватися Політики відповідального, етичного та безпечного використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у Приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», розробленої для всіх учасників освітнього, наукового та адміністративного процесу.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-6)	30
Змістовий модуль 2 (теми 7-12)	30
Підсумковий контроль (теми 1-12) – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни